

УДК: 631.115.1

JEL Classification: Q12

ФІНАНСОВА СКЛАДОВА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

Іванченко В.О., к.е.н., доцент

Кіровоградський національний технічний університет

Анотація. У статті досліджуються та розкриваються основні проблеми інвестиційного забезпечення діяльності фермерських господарств зокрема фінансової складової. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних і практичних аспектів інвестиційного забезпечення фермерських господарств; метою статті є узагальнення теоретичних, методичних і прикладних аспектів проблеми фінансової складової інвестиційного забезпечення фермерських господарств України та розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо його покращення. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання соціально-економічних явищ і системний підхід до вивчення умов та механізмів організації інвестиційного забезпечення інвестиційної діяльності фермерських господарств, використання яких дало можливість комплексно і глибоко дослідити фінансову складову забезпечення інвестиційної діяльності, також було використано прийоми абстрактно-логічного методу, зокрема індукції та дедукції, аналізу і синтезу, аналогій та зіставлення, формалізації і моделювання. В аналітичних дослідженнях застосовано методи порівняння, елімінування, графічний, складання рядів динаміки і групування.

Досліджено, висвітлено та охарактеризовано основні проблеми, які пов'язані із фінансовою складовою інвестиційного забезпечення діяльності фермерських господарств. На основі аналізу кредитування, вексельного обігу та аграрних розписок, лізингу та державного фінансування фермерських господарств України, охарактеризовано основні проблеми інвестиційного забезпечення. Запропоновано, для покращення інвестиційного забезпечення діяльності фермерських господарств потрібно збільшити державну підтримку інвестування аграрного сектору економіки, сприяти залученню міжнародних інвестицій, нарощення прямих експортних поставок продукції на міжнародному ринку, тощо. Вивчено основні проблеми інвестиційного забезпечення діяльності фермерських господарств та окреслено шляхи їх вирішення. Обґрунтовано пропозиції щодо інвестиційного забезпечення діяльності фермерських господарств. Результати роботи застосовуються в першу чергу в діяльності фермерських господарств, підприємств малого бізнесу та підприємств агропромислового комплексу.

Ключові слова: Фермерські господарства, малий бізнес, інвестиційне забезпечення діяльності, інвестиційні ресурси, фінансові ресурси, кредити банків, векселі, аграрні розписки, лізинг.

THE FINANCIAL COMPONENT OF INVESTMENT SUPPORT OF THE ACTIVITY OF THE UKRAINIAN FARMS

Vitaliy Ivanchenko, PhD in Economics, Associate Professor

Kirovohrad National Technical University

Summary. The main problems of investment support of the activity of farms including the financial component are investigated and revealed in the article. The subject of the research is a complex of theoretical, methodological and practical aspects of investment support of farms. The objective of the article is the generalization of theoretical, methodological and applied aspects of the problem of the financial component of farm investment support in Ukraine and development of scientifically based proposals for its improvement. The theoretical and methodological basis of the study is the dialectical method of acquiring knowledge of social and economic phenomena and systematic approach to the study of the conditions and mechanisms of investment support of the activity of farms. The application of the above-mentioned method and approach enabled investigation of the financial component of investment activity comprehensively and deeply. We have also used the techniques of the abstract and logic method including induction and deduction, analysis and synthesis, analogy and comparison, formalization and modelling. In the analytical part of the research we used methods of comparison, elimination, graphics, drawing up of time series and grouping.

Major problems that are connected with the financial component of investment support of the farms were studied, described and highlighted. The main problems of investment support based on the analysis of crediting, bill circulation and agrarian receipts, leasing and government financing of farms in Ukraine were described. It is proposed that in order to improve the investment support of the farmers it is necessary to increase government support of the investments into the agricultural sector of economy, to assist in attracting international investment, to increase direct export of products on the international market. The basic problems of the investment support of farm-

ers and ways to solve them were studied. The recommendations on the investment support of farms were grounded. The results of research are primarily used in the activity of farms, small businesses and agricultural enterprises.

Keywords: farms, small business, investment support of the activity, investment resources, financial resources, bank loans, bills, agrarian receipts, leasing.

Постановка проблеми. Забезпечення продуктової безпеки країни, розвиток її аграрного виробництва – є постійним пріоритетом розвитку економіки держави та світової економіки в цілому. Такий стан речей зафіксований і в Україні на законодавчому рівні [1]. Але, ефективна виробнича діяльність агроформувань неможлива без залучення інвестицій.

Проблема інвестиційного забезпечення розвитку галузі є найбільш гострою у малих і середніх сільськогосподарських підприємствах. [2. с.14]. До таких сільськогосподарських підприємств слід віднести і фермерські господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інвестиційного забезпечення досліджували вітчизняні учені-аграрники, вагомий внесок серед яких на сучасному етапі зробили В.І. Борейко [3-6], О.І. Гуторов [7], М.І. Кісіль [2, 14-15], Ю.О. Лупенко [8], М.І. Мельник [9], О.В. Ролінський [10], Ю.М. Хвесик [7] та інші вчені. Проведені ними наукові дослідження стали підґрунтям для інвестиційного забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. Однак складність і багатогранність питань, пов'язаних із інвестиційним забезпеченням діяльності саме фермерських господарств зумовлюють необхідність проведення подальших наукових досліджень.

Невирішені складові загальної проблеми. Значна частина питань, пов'язаних із фінансовим забезпеченням інвестування фермерських господарств, інвестиційним розвитком господарств, і відповідно інвестиційним забезпеченням діяльності фермерських господарств, є недостатньо висвітлені, що зумовило вибір теми, мету і завдання дослідження.

Формулювання цілей статті.

- узагальнити, систематизувати та поглибити теоретичні погляди на питання інвестиційного забезпечення діяльності фермерських господарств;
- оцінити сучасний стан та умови інвестиційного забезпечення діяльності фермерських господарств;
- обґрунтувати перспективи інвестиційного забезпечення діяльності фермерських господарств;
- розробити пропозиції стосовно інвестиційного забезпечення діяльності фермерських господарств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для забезпечення продовольчої безпеки України та стабільного економічного розвитку сільського господарства та фермерських господарств зокрема, в аграрному секторі країни потрібне постійне інвестування. Загалом, за даними держкомстату, кількість інвестицій в сільське господарство України скорочується (рис. 1).

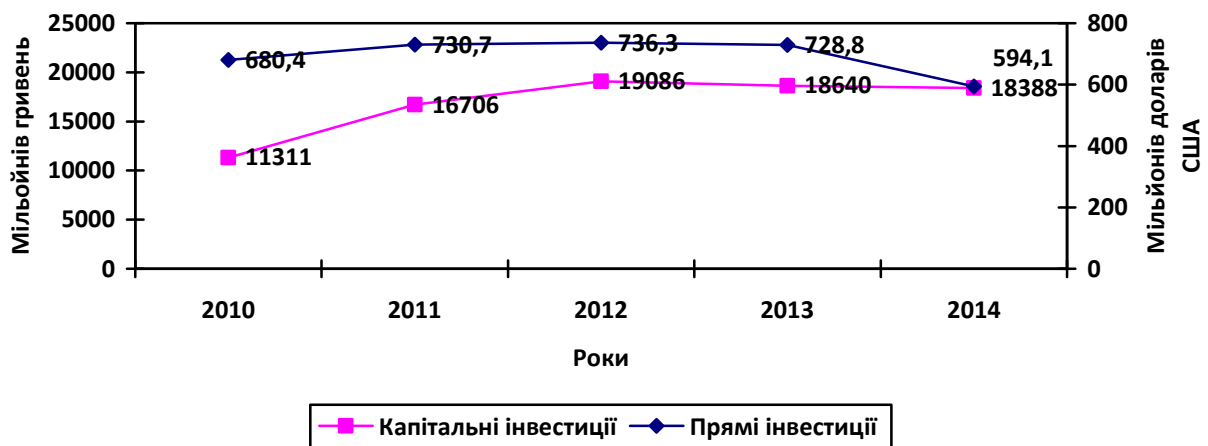

Рисунок 1 – Капітальні та прямі інвестиції в сільське господарство України

Зважаючи на таке становище в економіці, більшості фермерських господарств потрібно розвиватися за рахунок власних фінансових джерел. Хоча чистий дохід цієї категорії господарств росте (2010 р. - 10788,8 млн. грн., 2014 р. - 24404,9 млн. грн. [13,

с.165-166]), в основному він збільшується тільки у малих фермерських господарствах. Взагалі, більшість фермерських господарств України за рядом критеріїв слід відносити до малих. Так, за Методологічним положенням з організації державних статистичних спостережень зі статистики сільськогосподарських підприємств [12] визначено, що до малих сільськогосподарських підприємств відносяться господарства в яких:

- площа сільськогосподарських угідь менша за 200 гектарів;
- чисельність великої рогатої худоби менше 50 голів;
- чисельність свиней менше 50 голів;
- чисельність овець або кіз менше 50 голів;
- чисельність птиці менше 500 голів;
- кількість працюючих у сільському господарстві менше за 20 осіб;
- обсяг доходу (виручки) від реалізації продукції, робіт, послуг сільського господарства менше за 150 тис.грн.

Такий підхід до класифікації господарств за розмірами підтверджує і Господарський кодекс України [11] – середня кількість працюючих у фермерських господарствах України не перевищує 2 особи, а дохід від реалізації продукції становить 804 тис. грн., при цьому середня площа сільськогосподарських угідь становить 144 га. [13. с.152].

Не великим за розміром фермерським господарствам дуже важко залучати інвестиції у виробництво, здійснювати інвестиційне забезпечення діяльності на належному рівні. Крім розмірів господарств, на інвестиційне забезпечення діяльності у великій мірі впливають інвестиційне законодавство, фінансові ресурси, інфраструктура, торгова політика, тощо. Найголовнішим тут виступає забезпечення фермерських господарств фінансовими ресурсами інвестування. До них можна віднести власні джерела фінансування, банківське кредитування, вексельне кредитування та аграрні розписки, лізинг та державне фінансування.

Розподіл та забезпечення фермерських господарств власними джерелами фінансування нерівномірне та у більшості своїй не вистачає для вирішення поставлених задач. Тому більшості фермерських господарств потрібно залучати фінансові засоби зі сторони.

Особливо стримує інвестиційний розвиток сільського господарства проблема кредитування [5. с.96]. Банки в більшості своїй не кредитують сільське господарство. Традиційні кредити якщо надають – то під великі відсотки за користування кредитом; заставу, що має перекрити кредит у два-три рази, або під поруку якогось іншого господарства. Нові форми кредитування в нашій країні використовуються дуже рідко та з великими проблемами. До таких кредитів можна віднести кредит під заставу врожаю, вексельне кредитування та кредитування під аграрну розписку.

Одним із джерел отримання інвестицій є лізинг. Але у зв'язку із фінансовою кризою та економічною ситуацією в країні, нові лізингові програми практично не працювали в 2014-2015 рр., а за старими – лізингова програма доступна лише великим фермерським господарствам. Також скорочується і фінансування державних програм розвитку фермерства. Основна підтримка державою здійснюється в основному за рахунок податку на додану вартість (в 2014 р. державні дотації становили 34,4 млн. грн., а податок на додану вартість фермерських господарств – 1152,4 млн. грн. [13. с.167]).

Тому, для покращення ситуації потрібно наростити експортний потенціал агробізнесу внаслідок реалізації інвестиційних проектів і різноманітних заходів [6. с.86], що у свою чергу забезпечить приток інвестицій в аграрну сферу.

Отже, інвестиційне забезпечення діяльності фермерських господарств України знаходиться в дуже тяжкому стані. Вільні фінансові ресурси перенаправляються із аграрної сфери в інші, менш ризиковані. Залучити ресурси зі сторони вкрай тяжко, або просто неможливо. Для покращення становища потрібно збільшити державну підтримку інвестування аграрного сектору економіки, сприяти залученню міжнародних інвестицій, нарощення прямих експортних поставок продукції на міжнародному ринку, тощо.

Висновки. Ця ситуація, що склалася в економіці країни не забезпечує стабільного інвестиційного розвитку фермерських господарств та їх ефективної діяльності. Для покращення становища фермерським господарствам України потрібно в більшості застосовувати альтернативні фінансові джерела, також в одному проекті використовувати різні джерела фінансування одночасно поєднуючи їх.

Перелік посилань:

1. *Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон України № 400-XII від 17.10.1990 р., зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/400-12>.*

2. Кісіль М. І. Сучасні виклики, стратегічні пріоритети та завдання щодо інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства / М. І. Кісіль // Інноваційна економіка. - 2014. - № 1. - С. 14-19. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2014_1_4.pdf.
3. Борейко В. І. Стратегічні напрями економічного розвитку України / В. І. Борейко // Університетські наукові записки. - 2009. - № 1. - С. 395-398. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2009_1_73.pdf.
4. Борейко В. І. Роль сільського господарства у відновленні економічного зростання в Україні / В.І. Борейко // Університетські наукові записки. - 2010. - № 2. - С. 300-305. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Unzap_2010_2_44.pdf.
5. Борейко В. І. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку України / В. І. Борейко // Вісник економічної науки України. - 2014. - № 2. - С. 13-16. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Venu_2014_2_5.pdf.
6. Борейко В. І. Роль малого бізнесу в розвитку аграрного комплексу України / В. І. Борейко // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. - 2015. - Вип. 28. - С. 4-8. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nznuoa_2015_28_3.pdf.
7. Гуроров О. І. Інвестиційне забезпечення аграрної сфери сільських депресивних територій / О.І. Гуроров, Ю. М. Хвесик // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки. - 2013. - № 7. - С. 3-16. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vkhnau_ekon_2013_7_3.pdf.
8. Лупенко Ю.О. Інвестиційний розвиток сільського господарства Київської області / Ю.О. Лупенко, М.І. Кісіль, М.Ю. Кожем'якіна, М.М. Кропивко, С.В. Лук'янець, С.М. Ковальов, Т.В. Мацибора. - К.: ННЦ ІАЕ, 2012. - 86 с.
9. Мельник М. І. Інвестиційне забезпечення безпеки бізнес-середовища України в умовах європейської інтеграції / М. І. Мельник. // Економіка. Управління. Інновації. - 2014. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2014_1_69.pdf.
10. Ролінський О. В. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських виробничих кооперативів : Автореф. дис... канд. екон. наук : 08.02.02 / О. В. Ролінський; Нац. наук. центр "Ін-т аграр. економіки" УААН. - К., 2005. - 19 с. - укр.
11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV, зі змінами та доповненнями.
12. Методологічні положення з організації державних статистичних спостережень зі статистики сільськогосподарських підприємств, затверджених наказом Держкомстату від 09.11.2011 №289.
13. Сільське господарство України = Agriculture of Ukraine: статистичний збірник / Державна служба статистики України; за ред. Н.С. Власенко – К., 2014. - 402 с.
14. Кісіль М. І. Зміни в рейтингах інвестиційної привабливості сільського господарства регіонів / М. І. Кісіль // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2014. - № 2. - С. 92-97. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2014_2_22.pdf.
15. Кісіль М. І. Пріоритетні напрями інвестицій у аграрну сферу України в умовах нестабільності / М. І. Кісіль // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Серія : Економічні науки. - 2015. - № 1. - С. 84-91. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vkhnau_ekon_2015_1_16.pdf.

Стаття надійшла: 15.10.2014 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

УДК 33.05.005.931.1

JEL Classification: G33

АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ПРОГНОЗУВАННЯ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА

Мирошніченко Ю.В., к.т.н., доцент

Солярик І.В.

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Анотація. В умовах швидкоплинних змін зовнішнього середовища зростає загроза виникнення кризового стану на підприємстві. Виходячи з цього, все більшої актуальності набуває проблема своєчасної діагностики кризового стану підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади діагностики банкрутства підприємства.

Метою дослідження є здійснення аналізу моделей прогнозування банкрутства, а також з'ясування доцільності їх використання для вітчизняних підприємств.

Методологічною основою дослідження є законодавчі та нормативні акти України з питань банкрутства підприємств, теоретичні та науково-практичні дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців із проблем теорії та практики антикризового управління.